

Rädda Barnens remissvar på SOU 2025:53 Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper

Inledning - Vårt uppdrag och dess utgångspunkter

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss angående betänkandet SOU 2025:53 *Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper*. Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen stödjer sina synpunkter även på den grundläggande folkrättsliga principen om progressiv implementering av mänskliga rättigheter, som slås fast i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Detta innebär att staterna hela tiden ska sträva efter att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna och att ett uppnått rättighetsskydd inte får inskränkas.

Sammanfattning

Rädda Barnen avstyrker utredningens förslag i SOU 2025:53, vad gäller införandet av kvalificeringskrav för bosättningsbaserade förmåner och ekonomiskt bistånd. Rädda Barnen delar inte utredningens bedömning att förslagen är förenliga med barnkonventionen. Enligt utredningens egna siffror riskerar cirka 60 000 barn att påverkas negativt, bland annat genom att förlora tillgång till barnbidrag och bostadsbidrag. Detta kan leda till ökad barnfattigdom, psykisk ohälsa och social utsatthet – i strid med flera artiklar i barnkonventionen. Barnkonventionen kräver att barns rättigheter stärks över tid och att redan uppnådda nivåer inte försämras.

Rädda Barnen menar att utredningen saknar en tillräcklig barnkonsekvensanalys och att barnets bästa inte har vägts in som en självständig bedömningsgrund. Ett barnrättsperspektiv innebär att barns rätt till social trygghet, hälsa, utveckling, icke-diskriminering och att komma till tals måste beaktas i utformningen av kvalificeringsvillkor. För barn med funktionsnedsättning riskerar förslagen att leda till att familjer tvingas välja mellan försörjning och omvårdnad – vilket innebär att barn får avstå från grundläggande rättigheter. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får inte ske på bekostnad av barns rättigheter.

Rädda Barnens invändningar i utformningen av kvalificeringsvillkor utifrån ett barnrättsperspektiv

Risker enligt utredningen

Rädda Barnen är orolig för de risker utredningen själv lyfter fram i avsnitt **10.11 Konsekvenser för barn**, vilka inkluderar:

- ökad ekonomisk utsatthet;
- försämrad psykisk hälsa;
- minskad tillgång till sociala aktiviteter;
- svagare känsla av tillhörighet; och
- försämrad skolgång.

Risker och konsekvenser Rädda Barnen ser utifrån Barnkonventionen

Utredningen gör bedömningen att förslagen inte strider mot barnkonventionen. Rädda Barnen delar inte denna uppfattning. Tvärtom visar utredningens egna beräkningar att omkring 60 000 barn kommer att påverkas negativt av kvalificeringsvillkoren, bland annat genom att förlora tillgång till barnbidrag, bostadsbidrag och andra grundläggande stödformer. Detta riskerar att leda till ökad barnfattigdom, psykisk ohälsa och social utsatthet – faktorer som leder till att barnet inte får sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda.

Barnkonventionen ska, liksom alla mänskliga rättigheter, implementeras progressivt. Detta innebär att staterna hela tiden ska sträva efter att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna, och att en uppnådd nivå av rättighetsskydd inte får inskränkas. Detta slås fast i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna. FN:s barnrättskommitté har påmint om denna princip i flera av sina allmänna kommentarer, bland annat nr. 19 om barnrättsbudgetering. I denna skriver kommittén att staterna inte avsiktligt ska vidta åtgärder som kan föra utvecklingen bakåt när det gäller de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna och att staterna inte ska tillåta att nivån av rättighetsskydd sjunker.¹

Utredningen hänvisar till unionsrätten och att den ska vara förenlig med barnkonventionen och att eftersom unionsrätten ger rätt att behandla personer olika beroende på om de har medborgarskap i landet eller inte, så är förslagen också förenliga med barnkonventionen. Detta kan i grunden vara korrekt, men då har inte den progressiva implementeringen av mänskliga rättigheter beaktats. Om ett land som Sverige har kommit längre i sin implementering av mänskliga rättigheter än andra länder i EU, innebär den folkrättsliga principen om progressiv implementering att Sverige inte kan sänka sig till den miniminivå som tillåts enligt unionsrätten,

¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter (artikel 4). Punkt 31.

utan måste behålla det rättighetsskydd som man redan har uppnått. Därför är förslagen i utredningen inte förenliga med barnkonventionen utifrån svenska förhållanden.

Rädda Barnen anser att utredningen inte tillräckligt har analyserat konsekvenserna för barn utifrån barnkonventionens krav. Det saknas en barnkonsekvensanalys som väger in både kortsiktiga och långsiktiga effekter av reformen. Rädda Barnen vill understryka vikten av att ett barnrättsperspektiv genomsyrar hela utformningen av kvalificeringsvillkor för socialförsäkringar och ekonomiskt bistånd. Ett barnrättsperspektiv innebär att barns rättigheter enligt barnkonventionen ska vara vägledande i alla beslut som påverkar barn, direkt eller indirekt. Viktiga centrala principer relevanta för utredningen som Rädda Barnen anser bör beaktas är bland annat följande:

Artikel 2 - Icke-diskriminering

Alla barn har samma rättigheter, oavsett föräldrars ursprung, ekonomisk situation eller migrationsstatus. Reformen innebär att barn till tredjelandsmedborgare riskerar att behandlas annorlunda än andra barn, vilket strider mot principen om icke-diskriminering.

Artikel 3 - Barnets bästa

I alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Förslagets potentiella konsekvenser för barns levnadsvillkor, hälsa och utveckling måste analyseras systematiskt. Det är inte tillräckligt att konstatera att förslagen är förenliga med unionsrätten – barnets bästa måste vara en självständig och överordnad bedömningsgrund.

Artikel 6 – Barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling

Barnets rätt till utveckling är en grundprincip i barnkonventionen och för att den ska kunna infrias så krävs att alla andra rättigheter i konventionen tillgodoses, inklusive rätten till skälig levnadsstandard. Forskning visar att en uppväxt i ekonomisk utsatthet, vilket utredningens förslag riskerar att resultera i för många barn, hämmar barns utveckling på flera sätt och därmed tillgodoses inte denna rättighet.

Artikel 12 - Barnets rätt att komma till tals

Barn har rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Ett barnrättsperspektiv innebär att barns röster bör inkluderas i utredningsarbetet, direkt eller genom organisationer som företräder barn. Utredningen saknar en barnkonsekvensanalys som bygger på barns egna erfarenheter och perspektiv.

Artikel 24 - Rätt till hälsa

Ekonomisk utsatthet påverkar barns fysiska och psykiska hälsa. Minskad tillgång till stöd innebär en stor risk att leda till försämrad boendemiljö, näringsintag och tillgång till vård. Detta måste vägas in och prioriteras i bedömningen av en eventuell reforms effekter.

Artiklarna 26 och 27 - Rätt till social trygghet och skälig levnadsstandard

Barn har rätt till social trygghet och en levnadsstandard som möjliggör deras fulla utveckling.

Förslagen riskerar att försämra tillgången till grundläggande stödformer såsom barnbidrag och bostadsbidrag, vilket sannolikt kommer att leda till en ökad barnfattigdom. Detta är inte förenligt med barnkonventionens krav.

Konsekvenser för barn med funktionsnedsättning

Utredningen har i avsnitt **10.10.3** gjort bedömningen att det faktum att "omvårdnadsbidrag inte utgår till föräldrar som inte uppfyller kvalificeringsvillkoren" kan innebära att:

- Föräldrar med barn med funktionsnedsättning som kommer till Sverige inte förvärvsarbetar
- "Möjligheten för dessa föräldrar att bland annat förkorta arbetstiden för att vårda barnet kommer också att förändras" - det vill säga försvåras.

*"Beroende på vilka val som föräldrarna gör kan detta få olika konsekvenser för barnet. Väljer föräldern bort förvärvsarbete riskerar familjen att hamna i större ekonomisk utsatthet."*²

Rädda Barnen noterar utredningens ordval: "väljer", och konstaterar, liksom utredningen, att oavsett om man väljer försörjning eller omvårdnad av sitt barn så kommer barnet tvingas avstå ett av sina grundläggande behov och barnets rättigheter enligt barnkonventionen kränks. Valet är egentligen inget val, utan innebär en "pest eller kolera"-situation: antingen jobba och få pengar, men barnet blir åsidosatt, eller ta hand om barnet men inte få mat på bordet.

Konsekvenser för civilsamhället

Rädda Barnen är en civilsamhällesorganisation som kan komma att möta en större efterfrågan på akut stöd från barn och barnfamiljer om de inte längre omfattas av samma skydd i socialförsäkringssystemen. Utredningen ger i avsnittet **10.17 Övriga konsekvenser** fler exempel på organisationer som kommer att se ökade behov av stöd hos sina målgrupper. Rädda Barnen varken kan eller bör utgöra det yttersta skyddsnätet för individer i en välfärdsstat som Sverige. Sveriges regering har i flera internationella konventioner förbundit sig att tillförsäkra alla människor som vistas i vårt land en skälig levnadsnivå.

Problematisering av parollen - *Fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet*

När statsrådet Anna Tenje tog emot utredningen underströk hon regeringens ambition att "*Fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet.*" Det är en återkommande formulering i debatten om barnfattigdom. Föräldrar i egen försörjning är en av de främsta faktorerna för att ge barn trygghet och förebilder – men det garanterar inte i sig att barn tillgodoses alla behov. Barn har rätt till omsorg, utveckling och en trygg uppväxt, oavsett föräldrarnas arbetsmarknadsstatus. Barnkonventionen slår fast att barnets bästa ska vara en självständig och överordnad princip.

² Sid 421

Att se sin förälder gå till jobbet är inte ett mål i sig – barns rätt till trygghet är det. Flera experter har dessutom påpekat att bristande ekonomiska incitament inte är huvudorsaken till arbetslöshet. Finanspolitiska rådet lyfter i stället matchningsproblem, låg produktivitet och informationsbrister som viktigare faktorer.³ Sverige har enligt barnkonventionen ett ansvar att säkerställa barns rätt till en tillräcklig levnadsstandard, inte att försämra den.

Rädda Barnen bidrar regelbundet med fakta och kunskap i form av rapporter om ekonomisk utsatthet bland barn och barnfamiljer i Sverige. Till exempel "Missing out"⁴, där barn själva berättar om sina erfarenheter av att familjens ekonomi och den sifundersökning⁵ vi gör regelbundet om hur barnfamiljer upplever sin ekonomiska situation. Om utredningens förslag blir verklighet riskerar den nivå av utsatthet vi de senaste åren rapporterat om, uppnå en helt ny nivå. Redan idag vittnar familjer om att ha svårighet att få ihop till det allra mest grundläggande som mat och boende. Men det som är betydligt vanligare, är att barn tvingas ge avkall på nästa nivå av behov, som fritidsaktiviteter och social gemenskap. Skulle en större andel barn i Sverige få än mer begränsad tillgång till samhällets skyddssystem, befärar vi också en större andel barn som vittnar om att inte uppnå sin rätt till en skälig levnadsnivå.

Därtill lever många barn i hushåll där föräldrar arbetar, men där inkomsterna ändå inte räcker till. Dessutom har barn rätt till närvaro och omsorg – något som riskerar att försvinna i en alltför ensidig "arbetslinje" där hänsyn inte tas till familjers behov av balans mellan kravet på försörjning och barnets behov av närvarande föräldrar.

Rädda Barnen avstyrker förslaget

Rädda Barnen avstyrker förslaget (SOU 2025:53) *Betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper* innebär. Rädda Barnen gör, i motsats till utredningen, bedömningen att förslaget går emot Sveriges lagstadgade skyldigheter enligt barnkonventionen och andra internationella åtaganden.

Stockholm 15 augusti 2025

Sara Damber
Avdelningschef Sverigeprogrammet

Rädda Barnen

³ [Svensk finanspolitik 2024.pdf](#) s 163

⁴ ["Missing Out" Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter | Save the Children's Resource Centre](#)

⁵ [Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025 | Save the Children's Resource Centre](#)

